

ODBER A ODOSIELANIE BIOLOGICKÉHO MATERIÁLU NA VYŠETRENIE

Odber biologického materiálu a jeho následné laboratórne vyšetrenie je jedným z hlavných predpokladov správne stanovenej diagnózy, cielenej terapie a realizácií efektívnych liečebných a ošetrovateľských aktivít.

Jedným z významných faktorov, ktoré vplyvajú na spoľahlivosť laboratórneho výsledku, je spôsob **odberu biologického materiálu**.

Pojmom biologický materiál, ktorý sa odoberá na analýzu, označujeme *krv, moč, stolicu, spútum, žalúdočnú, duodenálnu a pankreatickú šťavu, ale aj nosový sekrét, sliny, vývratky, žľč, pot, mozgovomiechový mok, kostnú dreň, výpotok (synoviálny, pleurálny, ascitický), hnis, plodovú vodu, vaginálny sekrét, spermie, tkanivá, žľčové i močové kamene atď*.

Biologický materiál sa môže odoberať na vyšetrenie: (bio)chemické, hematologické, mikrobiologické, (rámcovo možno rozdeliť na: bakteriologické, sérologické, virologické, parazitologické a mykologické vyšetrenie), mikroskopické, toxikologické a bioptické. Vyšetrenie biologického materiálu prebieha vo fázach: *predanalytickej, analytickej a interpretačnej*.

Pre prácu sestry je podstatná preanalytická fáza, ktorá zahŕňa:*

- prípravu pacienta,
- odber biologického materiálu,
- identifikáciu vzorky,
- priespracovanie materiálu,
- transport a uchovávanie vzorky.

Sestra musí dodržiavať **zásady odberu biologického materiálu**.

Príprava sestry na odber biologického materiálu

Pri odbere biologického materiálu postupujeme v zhode s ustanoveniami zavedeného systému kvality a dodržiavame všeobecné zásady odberu biologického materiálu. Počas odberu dodržiavame zásady ochrany sestry pri odbere biologického materiálu.

Príprava pomôcok na odber biologického materiálu

Na odber biologického materiálu pripravíme kompletne nepoškodené pomôcky podľa typu odberu:

- a) *vákuový odberový systém* : VACUTAINER (VACUETTE®) a S–Monovette systém
- b) *jednorázové striekačky, ihly, hemolancety*;
- c) *skúmavky*, môžu byť expedované laboratóriami; **
- d) *odberové nádoby*;
- e) *štítiky* nalepujeme na skúmavky/odberové nádoby pred odberom biologického materiálu.
- f) *žiadanky na vyšetrenie biologického materiálu* (sprievodné lístky) : formy žiadaniek sú rôzne. Prispôsobujú sa spracovaniu využitím informačných technológií;
- g) *malé stojany na odloženie a fixovanie skúmaviek* na uskladnenie odobratého materiálu.
- h) *pomôcky na zabalenie a odoslanie odobratého biologického materiálu*.

---

* **OSACKÁ, P. a kol.** *Techniky a postupy v ošetrovatelstve* [CD-ROM]. 1. vyd. Bratislava : JLF UK, 2007. 505 s. ISBN 978-80-88866-48-0.

** Pri niektorých odberoch biologického materiálu, napr. na mikrobiologické vyšetrenia krvi či punkčátu musia byť sterilné; vyžaduje sa prevencia vzdušnej kontaminácie nepatogénnymi mikroorganizmami, ktoré môžu ovplyvniť výsledky a určenie patogénneho mikroorganizmu.

Odosielanie a transport odobratého biologického materiálu

S odobratým materiálom manipulujeme tak, aby nedošlo k jeho znehodnoteniu. Materiál sa nesmie stať pre nikoho zdrojom infekcie a nesmie byť kontaminovaný mikroorganizmami vonkajšieho prostredia. Príprava na odoslanie (transport) závisia od druhu biologického materiálu a akútnosti výsledku vyšetrenia.

Z hľadiska času zabezpečíme odoslanie materiálu:

- **ihneď** (napr. vzorka na bakteriologické vyšetrenie, kultiváciu a citlivosť, pO₂ do 5 minút po odbere),
- **do 30 minút** (napr. acidobázická rovnováha, mineralogram),
- **do 60 minút** (napr. krvná skupina, kvalitatívne vyšetrenie moču),
- **do 120 minút** (napr. vyšetrenie spúta),
- **do druhého dňa** možno uchovať materiál, ako je plazma alebo sérum v chladničke.

Na transport biologického materiálu mimo zdravotníckeho zariadenia je potrebný bezpečný obal a na ňom označenie *infekčný materiál*.